УДК 821. 133. 1 – 3 де Бовуар. 09

ФЕМІННА ІДЕЯ В РОМАНІ СІМОНИ ДЕ БОВУАР „МАНДАРИНИ”

Світлана Костянтинівна Криворучко
serka7@mail.ru
Кандидат філологічних наук, доцент
Кафедра історії зарубіжної літератури та класичної філології
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Майдан Незалежності 4, 61077, м. Харків, Україна

Анотація. Есе С. де Бовуар „Друга стать” (1949 р.) розглядається як „фемінний” культурний код історії цивілізації, якому підкоряються „феміністський” та „жіночий” аспекти. Суть „фемінного” коду полягає у відкритті „Іншого” мислення жінки, сформованого маскулінним світоглядом, у подоланні „Іншого” як психологічного комплексу неповноцінності. У романі „Мандарини” 1954 р. С. де Бовуар будує конфлікт Надін і Анрі як виявлення притчевого пласту („міф” про Адама і Єву), який є субстанціональним, оскільки не вирішується силами персонажів твору. Залагодити непорозуміння Адама і Єви – Надін і Анрі – може лише плин часу і хід історії. У художньому образі Надін письменниця долає „інші сть” як певний психологічний комплекс неповноцінності, прогнозує ймовірний шлях подальшої самореалізації жінки.

Ключові слова: С. де Бовуар, екзистенціалізм, художній образ, „Інша”, фемінна ідея, конфлікт, криза.

У другій половині XX ст. утворюється школа феміністичної літературної критики, яка має витоки в соціальному „жіночому русі” 1960-х рр. На формування концептуальних теоретичних засад феміністичної критики вплинуло есе С. де Бовуар „Друга стать” (1949 р.) [3]. Чимало дослідників зверталися до аналізу цього твору в ракурсі феміністської інтерпретації та місця жінки в соціумі, зокрема С. Лілар [14], Ж.-Ж. Зефір [17], А. Шварзер [16], М. Еванс [8], С. Крукс [13], М. Арбатова [2], С. Айвазова [1]. Дослідники приділяють увагу впливу ідей С. де Бовуар на „феміністський” аспект, який ґрунтується на соціалізації жінки в спільноті. Поза увагою залишається „фемінний” аспект, який фокусується навколо визначених культурою характеристик. Доречно виявити „фемінний” аспект на матеріалі есе „Друга стать” і простежити його

© *Криворучко С., 2013*

концептуальне втілення, екзистенційну суть у художньому жіночому образі Надін на матеріалі роману „Мандарини".

У есе „Друга стать" письменниця ґрунтовно досліджує жінку в концепті „Іншої". У творах Гомера „Іліада" та „Одіссея" письменниця підкреслює важливість жіночих образів Андромахи і Гекуби, їхній вплив на стан речей і стосунки спільноти. Починаючи з VI ст. до н. е. давньогрецька література відбиває тенденції чоловічої демократії, де жіночі образи зводяться до рівня „служниць" чоловіків. Міфологічне відчуття жінки як „Іншої" збереглося і до поч. XXI ст. Християнська культура культивує сприйняття „вторинності" жінки по відношенню до чоловіка.

У книзі „Друга стать" С. де Бовуар намагається проаналізувати становище жінки у „феміністичному" (соціальне становище, „жіночому" – біологічні домінанти) та „фемінному" (комплекс культурних ознак і характеристик) аспектах. У своєму аналізі вона використовує інтерпретацію літературних текстів, де зосереджує увагу на художніх жіночих образах. Авторка інтерпретує проблемне поле, в якому розкриваються образи героїнь. У дослідженні використовуються філософські, історичні, психоаналітичні, медичні, історичні, соціологічні праці та фактографія біографічних свідчень відомих письменників.

Вагомим внеском С. де Бовуар є виявлення „фемінного" культурного коду в історії цивілізації, якому підкоряються „феміністський" та „жіночий" аспекти. Суть „фемінного" коду полягає у відкритті „Іншого" мислення жінки, що сформовано маскулінним світоглядом, і подоланні „Іншого" як психологічного комплексу неповноцінності. У І томі частини 2 письменниця вказує, що інтерпретує історію у світлі філософії екзистенціалізму, де жінка вивчається як екзистант, чиїм провідним сенсом буття є прагнення до творчості та особистісна самореалізація. Отже, екзистант – це той, хто самореалізується. Утворення позиції „Іншої", як зазначає авторка, закорінене ще в первісній добі, коли в міфологічній свідомості відбувся перехід від Природи до Культури.

Сфери самореалізації чоловіка – полювання й рибальство („убивство"), жінки – народження дитини, яку вона сама не може вигодувати. Таким чином, найважливішим на початку розвитку людства вважалося вбивство, а не народження, смерть, а не життя. Онтологічний сенс існування людини – удосконалення життя, ось чому поступово виникає інститут землеробства, в якому саме жінка, коли щось вирощує, виявляє себе як екзистант. Мислення кочівників сконцентровано в часовому просторі на „миті", а

світогляд землеробів ґрунтується на „майбутті”. Тому в землеробстві зміцнюється авторитет жінки, близької до „землі” та схожої на неї, оскільки їх поєднує спільність „народження”, що символізує стабільність.

Інститут матріархату, як вказує авторка, формується з виникненням землеробства, в якому з’являється архетип жінка-земля. Саме тоді в мисленні чоловіка виникає уявлення про жінку „Іншу”. Інша-Жінка-Природа-Земля – це надприродне явище, оскільки вона здатна „народжувати”, що є дивом, оскільки чоловік на тоді ще не усвідомив, що він так само причетний до акту „народження”. Жінка іманентна, оскільки гармонійно вписується в Природу, а чоловік – трансцендентний. Коли чоловік зрозумів, що причетний до „народження” , спрацював механізм фізичної сили: „Дух запанував над життям, трансцендентне над іманентним, техніка над магією, розум над забобонами” [3, т. 1, с. 84]. Однак жінка залишилася в позиції „Іншого”, яке змінило свій статус: із надприродного дива обернулося на „другорядний”, „меншинний” , „слабкий” об’єкт – „служницю”, який не може подбати про себе і своїх дітей без допомоги чоловіка.

Тож із протиставлення трансцендентний / іманентний виникає розвиток стосунків у конфлікті суб’єкт / об’єкт, де суб’єкт є виконувачем „дії” – „активним”, а об’єкт чекає на „дію” – „пасивним”. У християнському міфі про Адама та Єву, С. де Бовуар інтерпретує жінку як „Іншу”, призначену чоловікові, оскільки він сподівається реалізуватися як істота, коли заволодіє плоттю іншої істоти. Таким чином, „Інша” виявляється повнотою буття на противагу екзистенції. Для чоловіка „Інша” уособлює те, що він прагне реалізувати в собі як екзистант, оскільки через неї хоче прийти до самого себе.

„Інша” є відмовою, тіло жінки пасивне, а в тоталітарних режимах навіть відбувається відхід від жіночої сексуальності, коли її заступає символізація образу матері. Авторка вказує, що „фемінність” передбачає подолання статусу „Іншої” як певного комплексу неповноцінності, що спрямований на відкриття трансцендентності та відходу від іманентності. Відповідно, творчий пошук жінкою себе як істоти має вийти за традиційні межі функцій матері й коханки, та спрямуватися на самореалізацію особистості у творчому потенціалі.

С. де Бовуар у книзі „Друга стать” осмислює інститут шлюбу, виокремлюючи як найважливіші засади для його утворення матеріальні цінності та піклування про спадок. Саме посаг давав

жінці якусь імовірність права голосу в родині. Досліджуючи європейську історію, вона вказує на три різновиди шлюбу в Давньому Римі, яким протиставляє стан грекині в „демократичному" давньогрецькому суспільстві. Абсолютно обмежена в правах римлянка та зовсім позбавлена прав грекиня протиставляються одна одній. У шлюбі, як вказує письменниця, чоловік і жінка об'єднані спільними клопотами про майно, яке, по суті, належить чоловіку. Кохання не має жодного стосунку до шлюбу. Першими поставили проблему існування кохання в шлюбі романтики на межі XVIII–XIX ст. Літературний романтичний герой помирав через недосконалість світу, в якому не можна жити разом із коханою людиною.

Реалісти XIX ст., зазначає авторка, зображували шлюб як контракт. У модерних пошуках XX ст. інститут шлюбу знищується, оскільки індивід прагне кохання, яке є тимчасовим і швидкоплинним, отже, особистість у пошуках кохання змінює об'єкти протягом життя. Шлюб передбачає почуття відповідальності, а кохання утворюється із чуттєвості, яка не може виступити гарантом тривалих людських стосунків, хіба що відбудеться диво, на яке вказував С. К'єркегор. Письменниця зауважує, що шлюб знищує „Іншу", оскільки в ньому зникає еротика, і стає певним тягарем для чоловіка. У шлюбі від „Іншої" чоловік чекає, щоб вона підтверджувала його буття: виконувала функції глядача, судді, подруги, служниці: „… він шукає всього себе в ній, бо вона – Все… вона все інше… інша і щодо себе самої, і щодо того, чого від неї чекають. Будучи всім, вона ніколи не є саме тим, чим повинна б бути. Вона – вічне розчарування, навіть розчарування самої екзистенції, якій ніколи не вдасться ні досягти самої себе, ні змиритися з усією безліччю екзистантів" [3, т. 1, с. 215]. Кохання може бути сильним і міцним лише в умовах вільного вибору. А в шлюбі екзистенційний вибір реалізується через обов'язок. Отже, коли жінка вирішує стати матір'ю, почуття обов'язку стає її екзистенційним вибором. Жінки, які через певні умови навіть мимоволі не стали причетними до шлюбних стосунків або від них відмовилися, підсвідомо зробили екзистенційний вибір на користь свободи й уникнули екзистенції обов'язку та відповідальності.

Шлюб письменниця досліджує крізь призму інтертекстуальності, яка сформована інтересом у літературних творах до стосунків Адама і Єви, що утворює притчевий пласт в інтерпретації С. де Бовуар. Проблеми Адама і Єви концентруються

у грандіозному загальному літературному тексті, де все вже колись було вимовлено. С. де Бовуар змішує певні елементи, коли обирає конкретні літературні ситуації та за принципом калейдоскопа утворює в есе „Друга стать” власну комбінацію взаємин чоловіка й жінки, які зосереджуються навколо подолання відчуття „іншої”, як комплексу неповноцінності. Використовуючи цитати художніх творів і подаючи до них власний літературознавчий та філософський коментар, письменниця створює відчуття „співприсутності” в есе „Друга стать” великого кола письменників, „читача” і „автора”.

У маскулінному світогляді для жінки шлюб – найважливіша кар’єра, де вона зможе реалізуватися в соціумі як об’єкт. Для чоловіка жінка в шлюбі постає втіленням „Іншого”, суттєвого, але не головного і підлеглого. Самоствердження „Іншої” відбувається у свідомості оточуючих її людей, які є суб’єктами, а вона об’єктом. Отже, „Інша” ніколи не підійде до усвідомлення себе як екзистанта, що самореалізується у власній творчості, оскільки вона не здатна бути суб’єктом. Лише коли жінка зуміє подолати в собі „іншість”, яку їй нав’язав чоловік, що є певним психологічним комплексом неповноцінності, вона зможе перетворитися з об’єкта на суб’єкт, здатний діяти, коли ж дія обернеться на творчість – стане екзистантом.

Із сарказмом зображує письменниця зміни у світогляді жінки, коли вона переходить у стан дружини. Для чоловіка, вважає вона, шлюб дуже зручний, оскільки здійснюється біологічна мета – продовження роду. У шлюбі чоловік знаходить піклування про себе. Шлюб відповідає передусім суспільним інтересам, в яких знищується жінка як „фемінний” екзистант. С. де Бовуар вказує, що від жінки очікують буденного самозречення, і коли вона на це погоджується, то отримує умовний „захист” чоловіка від її самотності. Будинок для жінки стає реальний світом, у якому вона відчуває себе захищеною. Таким чином, будинок у фемінному мисленні символізує перехід від іманентності до трансцендентності, оскільки жінка, яка має дім, відчуває себе відокремленою від світу.

Провідна проблема шлюбу, на думку авторки, полягає в тому, що чоловік і дружина, знаходячись поруч, чужі одне одному: вони не розмовляють, у них немає спільних точок перетину. Саме тут виникає поняття „подружнього кохання”, яке „не має нічого спільного ні з симпатією, ні з чуттєвістю, ні з пристрастю, ні з дружбою, ні з власне коханням” [4, т. 2, с. 91]. Як уже зазначалося, кохання передбачає вільний вибір, а дружина – не вільна, отже,

кохання у шлюбі це скоріше парадокс. Помилковим видається й ототожнення свободи й розбещеності. Свобода – це можливість робити вільний вибір.

Інститут шлюбу в його традиційному вигляді абсолютно дискредитовано в модерній літературі та феміністичних творах ХХ ст. Почуття обов'язку особистості, яке було провідним та формотворчим у шлюбі, майже зникло наприкінці ХХ ст., і сьогодні є рідкісною рисою людського характеру, навіть чеснотою. Зі знищенням інституту шлюбу виникло безліч дітей, які позбавлені батьківського спілкування, у чому виявляється психологічна травма сучасної людини. Ще в 30-х рр. ХХ ст. починає формуватися новий інститут батьківства, у якому батько займається вихованням і освітою дитини. До цієї когорти належать українські письменники (М. Хвильовий та його харківські колеги).

Найважливішою формою „фемінного" світогляду є образи жінок у художніх творах. У романі С. де Бовуар „Мандарини" (1954 р.) письменниця у художньому образі Надін розкриває феномен „Іншої". У романі „Мандарини" Надін – дочка Анни та Робера, а наприкінці твору стає дружиною Анрі. За своєю суттю, Надін – нонконформістка, яка кидає виклик будь-чому навколо: матері, батькові, чоловікам, соціальному несправедливому ладу, жінкам. Надін – дочка феміністки та фемініста. Але якщо підґрунтям феміністичних поглядів Анни є, зокрема, й освіта, Надін відмовляється і від цього: вона не може скласти іспит в університет. Однак Надін обирає позицію „сильного": вона працює секретарем у власного батька, під час Другої світової війни допомагала французькому Опору, спілкується з колабораціоністами, вільно будує сексуальні стосунки з різними чоловіками. За своїм екзистенціальним мисленням, Надін – підліток, мета існування якої конфронтація. Власне, субстанціональний конфлікт є сенсом існування для Надін, у якому вона розкривається.

У власному прагненні до конфлікту Надін робить помилки, які стають для неї зрозумілими вже після скоєного. Виправляти ситуацію змушені „дорослі": Анна, Робер, Анрі. Надін поступово приходить до розуміння власної неправоти, але керує нею гостре відчуття несправедливості та відсутність мудрості, яка формує відсторонене толерантне сприйняття та грамотні рішення інтелектуалів. Таким чином, в образі Надін С. де Бовуар зображує шлях становлення інтелектуала: від нонконформізму до ситуативного конформізму. Філософський сенс „дії", на думку письменниці, полягає не лише в шляху, а й в умінні передбачити

результат „дії”. А тому інтелектуали (Робер, Анна) керуються постулатом: „не нашкодити”.

Авторка наділяє Надін „чоловічими” поведінкою та мисленням. „Чоловічий” характер письменниця розкриває в психологічному портреті героїні: „Зіпершись на перила, Надін жувала перчину; у вісімнадцять років, попри свої мандрівки по французьких і американських ліжках, вона все ще, здавалося, не вийшла із підліткового віку” [6, т. 2, с. 18]. Чоловіча поведінка, як зауважує Робер, простежується в тому, що Надін, наче парубок, спить із ким доведеться. Цією ситуацією письменниця демонструє щирі стосунки в родині: батьки все знають про дочку, не засуджують її, дозволяють самостійно робити вибір та будувати своє життя, не озираючись на загальноприйняті норми поведінки.

Пристрастю Надін була любомудрість, до якої вона прагнула. Її приваблювали чоловіки, які у власній діяльності знаходили насолоду. Таким чином, через стосунки з чоловіками вона підходила до їхньої справи, якою захоплювалася та збагачувалася інтелектуально. „Виховувати” Надін потрібно було прикладом. Провідною рисою характеру цієї жінки авторка робить незадоволення, яке завжди відбивалося на її обличчі. Незадоволення Надін підживлюється відчуттям несправедливості та прагненням її подолати.

У сюжеті роману Надін порушує моральні норми. Знаючи, що Анрі живе разом із Поль, а її батьки спілкуються з цією парою і Надін приймає гостинність Поль, але це не заважає їй стати коханкою Анрі та відправитися з ним мандрувати Португалією. Екзистенційні суперечності простежуються в ставленні Надін до Робера. Вона – дочка видатного письменника, і їй емоційно важко знаходитися в тіні досягнень батька. Надін пишалася батьком, але хотіла б, щоб її оточення не знало про цю спорідненість. Відомість і шляхетність батьків накладає відповідальність на дітей, які змушені рахуватися з певними умовностями, що позбавляє індивіда свободи вибору, оскільки вони знаходяться в атмосфері передбачуваності. Талант батька і високий професійний рівень матері якоюсь мірою сприяє утворенню комплексу неповноцінності в героїні, адже в її свідомості вона применшує власні досягнення та перебільшує потенціал людей, які її оточують.

Підлітковий нонконформізм письменниця зображує сюжетним вузлом, в якому виявляється публіцистичний пласт у художній тканині роману, коли Надін для експерименту, для загострення відчуттів, бере участь у помсті колишнім колабораціоністам. Для

героїні це пригода, яка зовні виглядає як пограбування. Анна визволяє та прикриває дочку. Самоствердження Надін простежується в тому, що вона любить командувати, їй потрібно доводити власну силу шляхом підкорення інших. С. де Бовуар розкриває Надін у стосунках із Ламбером, що зображуються як своєрідна війна чоловіка й жінки. Конфлікт Надін / Ламбер авторка зображує як світоглядний, що виявляється у ставленні героїв до трудових таборів у СРСР. Схожий конфлікт простежується в Анрі та Робера.

Отже, стосунки „закоханих" розвиваються в „чоловічому" протистоянні одне одному, і якщо Анрі та Робер миряться, то Надін і Ламбер розходяться, і причиною цьому – різні політичні погляди. Окрім світоглядного, політичного конфлікту Надін і Ламбера, С. де Бовуар додає ще соціальне протиставлення інтелектуалки / буржуа. Тож якщо Поль розкривається в „жіночності", то Надін долає „іншість" абсолютним відходом від „жіночності", оскільки за своєю суттю вона постає як „чоловік", який зовні здається безкомпромісним.

Якщо в образах Анрі, Робера та Анни письменниця підкреслює їхню щирість, то в образі Надін вона зображує нонконформістську відвертість, яка виявляється в бажанні обговорювати сексуальні зради з коханцем. Ламбера С. де Бовуар вводить як додаткового героя, за допомогою якого розкриваються жіночі образи. У стосунках Надін і Ламбера виявляється суперечливість жінки.

Надін свідомо відмовляється від „жіночності", символом якої постає екзистенція краси, тому що надто невпевнена в собі. Свідоме подолання „іншості" є суттю героїні, яку письменниця передає в психологічному портреті: „Надін вважала себе некрасивою і головно через цю прикрість не бажала бути жіночною; її озлоблена недбалість не дозволяла запідозрити, наскільки вона чутлива до будь-яких зауважень, що стосуються її зовнішності" [6, т. 2, с. 92]. Отже, відсутність краси в образі Надін дозволяє відмовитись від жіночності, але наявність чуттєвості в характері жінки є підставою для формування стосунків з чоловіком на ґрунті дружби, що передбачає феміністський світогляд. Саме такий тип взаємин простежується в Анни й Робера, який успадкує Надін від батьків, коли обере Анрі.

В особистісному становленні Надін велика роль відводиться стосункам мати / дочка, які вводяться в субстанціональний конфлікт, що постає розвитком обох жінок, яких С. де Бовуар

протягом роману виводить із конфлікту на інший рівень світосприйняття.

Коли Надін хоче вийти заміж за Анрі, Анна намагається передати дочці власний секрет гармонійних стосунків: дати мужчині свободу, не тримати його, і тоді він завжди буде поруч: „Не спонукай Анрі одружуватись на тобі, якщо не будеш упевнена, що він дійсно цього хоче: я маю на увазі, що він хоче цього егоїстично, для себе самого, а не лише через дитину або через тебе. Інакше це буде втрачений шлюб” [6, т. 2, с. 365].

Переходячи у статус заміжньої пані, Надін трохи змінюється. Конфлікт мати / дочка переходить на інший рівень. Якщо раніше це було абсолютне нонконформістське протиставлення Надін, то тепер – це двохстороннє роздратування: „Я дуже люблю її, але найчастіше вона мене дратує, думаю, і я її теж” [6, т. 2, с. 365]. Мати хоче підказати і зробити найкраще, а дочка однаково не стає „ідеалом”: „… обидві жінки були здатні померти одна за одну, а між тим, у них щось не клеїлося. У присутності матері Надін ставала більш агресивною і впертою” [6, т. 2, с. 365].

Окрім конфліктів мати / дочка та Надін / Ланзман, С. де Бовуар розкриває героїню у стосунках з Анрі, які виявляються конструктивними, гармонійними, еволюційними. Взаємини Надін / Анрі письменниця занурює не в кохання або пристрасть, а в інтелектуальне спілкування, що не заперечує і навіть передбачає сексуальні стосунки, які переходять у дружбу, де утворюється гармонійна родинна любов і злагода.

На початку твору Надін зайва для Анрі, у житті митця не знаходиться місця для жінки. Вона не приваблює, не цікавить Анрі, і він залишається до неї байдужим. Їхні стосунки відроджуються наприкінці роману. Таким чином, письменниця робить Надін „першою” в житті Анрі. Надін немов „розкриває” творчу еволюцію Анрі. Вона – перша жінка-спроба кинути Поль. Під час мистецького пошуку поряд з Анрі було багато інших жінок, але коли він знайшов себе як митець, Надін стає „першою” та єдиною в його житті. Вона вагітніє від нього, і це була хитрість „іншої”, щоб привернути до себе увагу.

Секрет успіху Надін полягає в тому, що вона завжди жила у свободі, до якої її привчили батьки, таким чином, вона залишала вільним Анрі, ні про що не просила, ні до чого не змушувала. Він як митець, що прагнув свободи, відчував себе вільним разом із вільною жінкою. Анрі та Надін одружуються і створюють родину інтелектуалів, у якій комфортно себе почувають.

Знаходячись у шлюбі, Надін поводить себе не як „інша" поряд із сильним мужчиною, а як людина, що має право на власну точку зору. Таким чином, письменниця переосмислює позицію жінки в родині та вказує на ймовірні перспективи розвитку. Анрі якоюсь мірою ставиться до Надін як учитель, що сприяє її еволюції. Ставши матір'ю, доглядаючи за своєю дитиною, Надін залишалася внутрішньо вільною. Жінка завжди тримала внутрішню дистанцію. У романі авторка передає це відчуття як відсутність ніжності в художньому образі, через що героїню було складно любити. Але ця складність характеру Надін підживлювала інтерес Анрі до недосяжного, що знаходиться водночас і поруч, і далеко.

С. де Бовуар на прикладі зображення Анрі та Надін акцентує ймовірність існування в щасті двох людей, які шляхом кохання приходять до взаємопорозуміння й гармонії. „Дія" Анрі, у цьому випадку, полягає в тому, щоб стати щасливим поряд із коханою і зробити щасливою її. Письменниця ставить своїх героїв на інший рівень розвитку, коли відкриває перспективу ймовірності кохання й щастя в шлюбі, що суперечить попередній літературній традиції, як зауважує авторка у книзі „Алюзія кохання". Ця спроба ґрунтується на феміністичності, яка виявляється в тому, що Надін подолала в собі „іншу", після чого відчула себе людиною – Анрі хоче кохати людину, а не „іншу". Вільні духовно люди можуть бути щасливими разом.

С. де Бовуар образом Надін кидає виклик зображенню жінки як „Іншої", позиція якої є своєрідним комплексом неповноцінності. Відносини Надін і Анрі, як виявлення притчевого пласту („міф" про Адама та Єву), є субстанціональним конфліктом, оскільки він не залагоджується силами персонажів роману. Усунути непорозуміння Адама і Єви – Анрі і Надін – може лише плин часу і хід історії. Здобутки С. де Бовуар та актуалізовані в ХХ ст. інші гендерні підходи привели до змін у маскулінному й фемінному мисленні. Рідкісні сучасні подружні пари утворюються на засадах поєднання кохання і почуття відповідальності.

Подальший науковий пошук може бути спрямовано на дослідження концепції „бажання" в романі „Мандарини", яке представлено внутрішнім імпульсом інтелектуала, що сприяє цивілізаційному розвитку спільноти.

1. *Айвазова С.* Симона де Бовуар : этика подлинного существования / С. Айвазова. – М.; СПб. : Прогресс, 1997. – 197 с.
2. *Арбатова М.* Симона де Бовуар: „Второй пол." как поиски жанра [Электронный ресурс] / М. Арбатова. – 2004. – 2 с. – Режим доступа :

http://french-book.net/index.php?name=Html_Content&op=page&folder=Bio&contentsite=beauvoir4.html.
3. *Бовуар С. де.* Друга стать : у 2 т. / С. де Бовуар ; [пер. з франц. Н. Воробйова, П. Воробйов, Я. Собко]. – К. : Основи, 1994. – Т. 1. – 390 с.
4. *Бовуар С. де.* Друга стать : у 2 т. / С. де Бовуар; [пер. з франц. Н. Воробйова, П. Воробйов, Я. Собко]. – К. : Основи, 1994. – Т. 2. – 392 с.
5. *Полторацкая Н. И.* Симона де Бовуар и её роман „Мандарины” / Н. И. Полторацкая // Бовуар С. де. Мандарины. – М. : Ладомир; Наука, 2005. – С. 561–600.
6. *Beauvoir S. de.* Les Mandarins / S. de Beauvoir. – Paris : Gallimard, 1954. – V. II. – 507 p.
7. *Duran J.* Eight Women Philosophers : Theory, Politics, and Feminism / J. Duran. – Urbana-Champaign : Univ. of Illinois Pr., 2006. – 288 p.
8. *Evans M.* Simone de Beauvoir: a feminist mandarin / M. Evans. – London : Tavistock Publications Ltd., 1985. – 143 p.
9. *Grimwood T.* Re-Reading The Second Sex's ‘Simone de Beauvoir’ / T. Grimwood // British Journal for the History of Philosophy. – 2008. – № 16(1). – P. 197–213.
10. *Henry A.-M.* Simone de Beauvoir ou l’echec d’une chrétienté / A.-M. Henry. – Paris : Sedes, 1961. – 97 p.
11. *Hutchings K.* Simone de Beauvoir and the Ambiguous Ethics of Political Violence / K. Hutchings // Hypatia : A Journal of Feminist Philosophy. – № 22(3). – 2007. – P. 111–132.
12. *Jeanson F.* Simone de Beauvoir ou l’entreprise de vivre / F. Jeanson – Paris : Le Seuil ; Albin Michel, 1966. – 95 p.
13. *Kruks S.* Simone de Beauvoir and the Limits to Freedom / S. Kruks // Social Text: Theory/Culture/Ideology. – 1987. – № 17. – P. 111–122.
14. *Lilar S.* Le Malentendu du Deuxième Sexe / S. Lilar. – Paris, 1969. – 307 p.
15. *Mann B.* Beauvoir and the Question of a Woman's Point of View / B. Mann // Philosophy Today. – № 52(2). – 2008. – P. 136–149.
16. *Schwarzer A.* After The Second Sex: Conversations with Simone de Beauvoir / A. Schwarzer. – New York : Pantheon Books, 1984. – 120 p.
17. *Zephir J.–J.* Le Néoféminisme de Simone de Beauvoir / J.–J. Zephir. – Paris : Denoël–Gonthier, 1982. – 420 p.

ФЕМИННАЯ ИДЕЯ В РОМАНЕ СИМОНЫ ДЕ БОВУАР „МАНДАРИНЫ”

Светлана Константиновна Криворучко
serka7@mail.ru
Кандидат филологических наук, доцент
Кафедра истории зарубежной литературы и классической филологии
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина
Площадь Свободы 4, 61077, г. Харьков, Украина

Аннотация. Эссе С. де Бовуар „Второй пол” (1949 г.) рассматривается в качестве „феминного” культурного кода в истории цивилизации, которому подчинены „феминистский” и „женский” аспекты. Суть „феминного” кода заключается в открытии „Иного” мышления женщины, сформированного маскулинным мировоззрением, и преодолении „Иного” как психологического комплекса неполноценности. В романе „Мандарины” 1954 г. С. де Бовуар строит конфликт Надин и Анри как выражение притчевого пласта („миф” об Адаме и Еве), являющегося субстанциональным, поскольку он не разрешается силами персонажей произведения. Преодолеть разногласия Адама и Евы – Надин и Анри – может только течение времени и ход истории. В художественном образе Надин писательница устраняет „инакость” как определённый психологический комплекс неполноценности, прогнозирует возможный путь будущей самореализации женщины.

Ключевые слова: С. де Бовуар, экзистенциализм, художественный образ, „Иная”, феминная идея, конфликт, кризис.

IDÉE DE FÉMINITÉ DANS LE ROMAN DE SIMONE DE BEAUVOIR “LES MANDARINS”

Sommaire. Une contribution considérable de S. de Beauvoir est la représentation dans son roman „Le deuxième sexe” (1949) du code de féminité culturel dans l’histoire de la civilisation auquel sont soumis les aspects “féministe” et “de femme”. L’essence du féminin consiste en révélation d’une “Autre” mentalité de la femme, formée par la conception du monde virile et en franchissement de cet “Autre” comme complexe psychologique d'infériorité. Dans son roman “Les Mandarins” (1954) S. de Beauvoir construit le conflit entre Nadine et Henri en tant que la réalisation de la couche parabolique (“le mythe” sur Adam et Eve) qui s’avere être substantiel car il ne se voit pas être résolu par les personnages du roman. Il n’y a qu’un seul moyen d’éliminer l’incompréhension entre Adam et Eve soit entre Nadine et Henri et c’est la marche du temps et le courant de l’histoire. Dans l’image de Nadine la femme écrivain surmonte ce complexe psychologique d'infériorité de “l’autre” et prétend annoncer la voie du futur accomplissement personnel probable de la femme comme existant guidé par l’ouverture en soi d’un potentiel créateur personnel.

Mots-clé: S. de Beauvoir, existentialisme, image littéraire, “une autre”, idée de féminité, conflict, crise.

FEMININE IDEA IN THE SIMONE DE BEAUVOIR’S NOVEL “THE MANDARINS”

Svitlana Kryvoruchko
serka7@mail.ru
Department of History of Foreign Literature and Classical Philology
Karazin Kharkiv National University
4 Sq. Nezalezhnosti, 61077, Kharkiv, Ukraine

Abstract. S. de Beauvoir’s great contribution is the formulation in her essay “The Second Sex” (1949) of q “feminine” cultural code in the history of the civilization, to which submit the „feministic” and the “female” aspects. The purpose of the analysis is to define the feminine concept on the material of “The Second sex”,as well as to study its incarnation, existential essence of the woman's artistic character Nadine on the novel “The Mandarines”. The essence of the “feminine” code consists in opening of “other” kind of female thinking, formed by the masculine world outlook and in overcoming this “other” as a psychological inferiority complex. The feminine concept aims to discover the transcendence and to depart from the immanency. The creative search of a woman herself as a being has to go beyond the traditional scope of the functions of the mother and mistress and to proceed on to the self-realization of a personality in her creative potential. In her novel “The Mandarins” (1954) S. de Beauvoir forms the conflict between Nadine and Henry as a kind of expression of a parable stratum (“the myth” about Adam and Eve), which appears to be substational since it cannot be resolved by the characters themselves. There is only one thing that can resolve this incomprehension between Adam and Eve as well as Nadine and Henry – the course of time and the regular march of history. The character of Nadine implements the authoress’s overcoming of this notion of “other” as a psychological inferiority complex, and seeks to trace a possible future way of woman’s self-actualization as an existent aspiring to discover personal creative potential. S. de Beauvoir creates for Henry and Nadine a probability to exist in happiness, so that they have to achieve mutual understanding and harmony. Henry's action consists in becoming happy with his sweetheart. The authoress opens up the prospect of the possibility of love and happiness in marriage, which is contrary to the previous literary tradition.

Key words: S. de Beauvoir, existentialism, character, “other”, feminine idea, conflict, crisis.

References

1. Aivazova S. *Simone de Beauvoir: etika podlinnogo sushestvovanija* [Simone de Beauvoir: Ethics of genuine existence]. Moscow, 1997, 197 p. (in Russian).
2. Arbatova M. *Simone de Bovuar: “Vtoroj pol” kak poiski zhanra* [Simone de Beauvoir: The second sex as a genre search]. Moscow, 2004, 2 p. Available at: http://french-book.net/index.php?name=Html_Content&op=page&folder=Bio&contentsite=beauvoir4.html (accessed 14 September 2012). (in Russian).
3. Bovuar S. de. *Druga stat'* [The Second Sex]. Kyiv, 1994, vol. 1, 390 p. (in Ukrainian).
4. Bovuar S. de. *Druga stat'* [The Second Sex]. Kyiv, 1994, vol. 2, 392 p. (in Ukrainian).
5. Poltoratskaia N. I. Simona de Bovuar i ee roman “Mandariny” [Simone de Beauvoir and her novel “Mandarines”]. In: Beauvoir S. de. *Les Mandarins.* Moscow, 2005, pp. 561–600. (in Russian).
6. Bovuar S. de. *Les Mandarins*. Paris, 1954, vol. II, 507 p.
7. Duran J. *Eight Women Philosophers: Theory, Politics, and Feminism*. Urbana-Champaign, 2006, 288 p.
8. Evans M. *Simone de Beauvoir: a feminist mandarin*. London, 1985, 143 p.

9. Grimwood T. Re-Reading The Second Sex's ‘Simone de Beauvoir’. *British Journal for the History of Philosophy*, 2008, no. 16(1), pp. 197–213.
10. Henry A.-M. *Simone de Beauvoir ou l’echec d’une chrétienté*. Paris, 1961, 97 p.
11. Hutchings K. Simone de Beauvoir and the Ambiguous Ethics of Political Violence. *Hypatia : A Journal of Feminist Philosophy*, 2007, no. 22(3), pp. 111–132.
12. Jeanson F. *Simone de Beauvoir ou l’entreprise de vivre*. Paris, 1966, 95 p.
13. Kruks S. Simone de Beauvoir and the Limits to Freedom. *Social Text: Theory/Culture/Ideology*, 1987, no. 17, pp. 111–122.
14. Lilar S. *Le Malentendu du Deuxième Sexe*. Paris, 1969, 307 p.
15. Mann B. Beauvoir and the Question of a Woman's Point of View. *Philosophy Today*, 2008, no. 52(2), pp. 136–149.
16. Schwarzer A. *After The Second Sex: Conversations with Simone de Beauvoir*. New York, 1984, 120 p.
17. Zephir J.–J. *Le Néoféminisme de Simone de Beauvoir*. Paris, 1982, 420 p.

Suggested citation

Kryvoruchko S. Feminna ideia v romani Simony de Bovuar “Mandaryny” [Feminine idea in the Simone de Beauvoir’s novel “The Mandarins”]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2013, no. 88, pp. 392–405. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 29.04.2013 р.